

Eerstelijnspsychologische zorg kinderen en jongeren

RADAR en 1gezin1Plan

1) Wat begrijpen we onder eerstelijnspsychologische zorg voor kinderen en jongeren¹?

Eerstelijnspsychologische zorg omvat, zowel voor het federaal project ELP als voor de projecten 1Gezin1plan volgende aspecten:

Het betreft een **kortdurend traject** met gemiddeld 5 gesprekken en max. 8 à 10 gesprekken. Kinderen en jongeren dienen namelijk **op korte termijn** beroep te kunnen doen op eerstelijnspsychologische zorg.

Onderwerpen van de gesprekken betreffen **lichte tot matige psychische** problemen bij kinderen/jongeren. Dit met als doel het voorkomen van ernstigere klachten. De leeftijdsgrens voor jongeren ligt hier voor de projecten 1Gezin1plan op 25 jaar en deze bij het federaal project op 18 jaar. (vanaf 18jaar kunnen jongeren terecht bij een ELP'er die een overeenkomst heeft met een netwerk GG voor volwassenen: Het Pakt of ADS). Indien er sprake is van complexe problematiek (ernstige klachten, risicogedrag en/of problemen op meerdere levensdomeinen) dient beroep gedaan te worden op een organisatie die multidisciplinair en over een langere periode aan de slag kan gaan met kind/jongere (en zijn context).

Eerstelijnspsychologische zorg is **transdiagnostisch**: er wordt bekeken welke factoren, onderliggend aan (een) eventuele diagnose(s), kunnen verbeterd worden. Er kan bijvoorbeeld aan de slag gegaan worden met onderliggende factoren zoals: zelfbeeld, veerkracht, emotieregulatie, coping, assertiviteit. Indien aangewezen kan er ook meer klachtgericht worden gewerkt, bv door het geven van psycho educatie en kortdurende evidence based behandeling. Daarnaast wordt actief ingezet op het behouden en versterken van de eigen krachten van het kind/de jongere.

Eerstelijnspsychologische zorg is **generalistisch** en richt zich niet tot bepaalde stoornissen of doelgroepen. Zowel kinderen met internaliserende als externaliserende problemen kunnen hulp krijgen. Vanuit generalistisch oogpunt zien we dat klachten bij kinderen en jongeren ontstaan door bepaalde stressoren of omstandigheden die ze meemaken, in combinatie met eigen kind-kenmerken en hun coping. Voor meer specialistische hulp dient doorverwezen te worden.

Binnen een eerstelijnspsychologisch traject gaat men, samen met kind/jongere (en context) **doelgericht** aan de slag. Naast individuele gesprekken kunnen ook oudergesprekken, gezinsgesprekken en gesprekken met betekenisvolle anderen plaatsvinden. Er wordt gestreefd steeds te **vertrekken** vanuit hun (kind/jongere/context) specifieke **hulpvraag**. Indien binnen dit traject niet tegemoet kan gekomen worden aan deze hulpvraag, wordt samen gezocht naar meer passende hulp.

Binnen de eerstelijnspsychologische zorg onderschrijven we het principe van "**matched care**": elk kind/jongere verdient de hulp die nodig is. '**Kort waar het kan, lang waar het moet**'. Daarnaast

---

¹ Met 'kinderen en jongeren' bedoelen wij ook steeds de context en het netwerk waarin zij leven.

onderschrijven we ook het principe “stepped care” waarbij de lichtst mogelijke, gepaste vorm van hulp dient aangeboden te worden. Indicatiestelling en het zoeken naar de gepaste hulp voor het kind of de jongere is dus een belangrijke taak voor de ELPer. Dit gebeurt steeds in samenspraak met de verwijzer. De ELPer kan de verwijzer ook adviseren indien gewenst over de gepaste hulp indien een ELP traject onvoldoende zou blijken.

De projecten 1gezin1plan alsook het federaal project ELP zijn zich bewust van volgende **uitdagingen** omtrent het huidige eerstelijnspsychologische aanbod:

Ten eerste is de huidige eerstelijnspsychologische zorg die geboden wordt vanuit de twee projecten **(nog) niet laagdrempelig genoeg** t.a.v. kinderen/jongeren (en hun context) omwille van volgende redenen:

- Aanmeldingen gebeuren (vaak) op verwijzing. Professionele aanmelders fungeren als tussenschakel.
- Het federaal project ELP werkt binnen een RIZIV-overeenkomst, wat een beperkte bijdrage van het kind/de jongere vereist, nl. 11,20 euro/sessie of 4 euro in kader van verhoogde tegemoetkoming.
- De fysieke afstand tussen kind/jongere (en context) en een ELP'er is in sommige gevallen nog te groot.
- In tegenstelling tot initiatieven zoals Overkop en Tejo kunnen jongeren niet anoniem toegang krijgen tot de eerstelijnspsychologische zorg binnen de projecten 1Gezin1Plan en het federaal project ELP.

Echter we hopen op dit moment reeds laagdrempelig te zijn t.a.v. professionelen die kinderen/jongeren (en hun context) willen verwijzen.

Ten tweede is de eerstelijnspsychologische zorg **nog niet (toegankelijk) voor iedereen?**

De meest kwetsbare kinderen/jongeren hebben vaak te kampen met uitdagingen/zorgen op verschillende levensdomeinen en met zorgen omtrent hun psychisch welbevinden. In functie van deze doelgroep kan vanuit eerstelijnspsychologische zorg wel ingezet worden op vraagverheldering/indicatiestelling m.b.t. het psychisch welbevinden. Daarnaast kan stabiliserend gewerkt worden met focus op het “hier en nu”.

ELP'ers aan de slag binnen het federaal project ELP alsook binnen de projecten 1Gezin1Plan worden geconfronteerd met vragen van kinderen/jongeren die eigenlijk een antwoord zouden moeten krijgen op de tweede (of zelfs derdelijn) maar waar vaak, gezien de huidige voorziene middelen, geen aanbod beschikbaar is. Indien noodzakelijk en ruimte voorhanden, kan een afgebakend traject met focus op het “hier en nu” gelopen worden en dit ter voorbereiding van de meest passende zorg. Echter, dit is niet de initiële bedoeling van eerstelijnspsychologische zorg.

Tenslotte is het huidige landschap, met projecten en initiatieven, die zich situeren op het vlak van vroegdetectie en -interventie van psychische problemen en eerstelijnspsychologische zorg, zeer divers. Elke initiatief/project heeft zijn meerwaarde en draagt een steentje bij ten voordele van de geestelijke gezondheid van kinderen en jongeren. Bovendien zorgen specifieke expertises binnen de verschillende initiatieven/projecten (infants, psychosegevoeligheid,..) ervoor dat kinderen en jongeren zorg op maat kunnen krijgen.

Echter de veelheid aan projecten en initiatieven brengen ook verwarring en versnippering van middelen met zich mee.

2) Hoe verhouden beide projecten (ELP Federaal en ELP binnen 1Gezin1plan) zich ten aanzien van elkaar?

Het project ELP federaal en ELP binnen de projecten 1Gezin1plan hebben **inhoudelijk dezelfde finaliteiten** (zie bovenstaande) en hanteren **dezelfde kaders** van waaruit men met kind/jongere (en context) aan de slag gaat.

Echter, gezien de projecten 1Gezin1plan werken met psychologen in loondienst (die structureel ingebed zijn in een samenwerkingsverband) en het project ELP federaal werkt met zelfstandig psychologen/orthopedagogen, zouden we kunnen besluiten dat **kinderen/jongeren waarbij sprake van meerdere hulpvragen op verschillende levensdomeinen deze bij voorkeur bediend worden binnen de projecten 1Gezin1plan**. Wanneer de noden op omgevingsgebied hoger zijn, is er voor de ELP 1G1P de noodzakelijke hulp dichterbij, vanwege de nauwe samenwerking met de andere teams 1G1P en het samenwerkingsverband. Dit neemt niet weg dat van alle ELP'ers verwacht wordt samen te werken met andere relevante partners.

De **verschillen** tussen beiden situeren zich bijgevolg vooral op **organisatorisch niveau**:

Federaal ELP project	ELP binnen projecten 1Gezin1Plan
Financiering vanuit federale overheid	Financiering vanuit Vlaamse overheid
Zelfstandigen	ELP in loondienst
Betalend	Gratis
Verwijsbrief noodzakelijk	Geen verwijsbrief noodzakelijk
Zelfstandigen in samenwerking met de huisarts	Structurele inbedding in een samenwerkingsverband
Ambulant	Ambulant en mobiel

3) Waar zetten we samen op in?

Vanuit beide projecten wordt gestreefd naar **zinnvolle afstemming achter de schermen**. Dit komt nu reeds tot uiting via verschillende, reeds lopende, initiatieven:

- Waar zinvol, vindt tussen de ELP'ers vanuit beide projecten, casusgebonden afstemming plaats, rekening houdend met de financiële middelen van kind/jongere (en hun context), met oog op het vermijden van dreigende wachttijden, met oog op het bieden van zo nabij mogelijke zorg voor kind/jongere (en hun context).
- In de aanwervingsprocedures voor nieuwe ELP'ers wordt wederzijdse deelname aan selectiegesprekken gestimuleerd en wordt vertrokken vanuit een gelijkaardig competentieprofiel.
- In najaar 2020 en in 2021 wordt geïnvesteerd in een gezamenlijk vormingstraject, toegankelijk voor alle ELP'ers verbonden aan één of beide projecten.

Vanuit de projecten 1G1P en het federaal project ELP willen we **dat kinderen/jongeren (en hun context) tijdig de nodige hulp vinden en een (eerste), goede ervaring met psychologisch zorg opdoen**. Daarom wensen we de komende periode samen (verder) in te zetten op onderstaande **acties**:

- Er wordt vanuit de projecten ELP 1G1P en het federaal project ELP samen **gestreefd** naar een provinciale spreiding van het ELP-aanbod in Oost-Vlaanderen. Zo kan er bijvoorbeeld vanuit het federaal project actiever ingezet worden op rekrutering van ELP'ers in specifieke regio's.
- Zoals reeds benoemd, wordt door betrokken ELP'ers ingezet op **casusgebonden afstemming**, rekening houdend met de financiële middelen van kind/jongere (en hun context), met oog op het vermijden van dreigende wachttijden, met oog op het bieden van zo nabij mogelijke zorg voor kind/jongere (en hun context).

- Binnen elk van de projecten wordt actief ingezet op het **verhogen van de kennis van en verbinding met elkaars werkingen**:
  - Alle (nieuwe) ELP'ers werkzaam binnen 1G1P worden actief geïnformeerd over het federaal project ELP en vice versa.
  - Contactgegevens van ELP'ers worden, over de 2 projecten heen, beschikbaar gesteld en uitgewisseld.
  - Deelname aan het gezamenlijk vormingstraject voor ELP'ers uit beide projecten wordt gestimuleerd.
  - Regionale casusgebonden afstemming (zie supra) wordt gestimuleerd.
  - De piste omtrent het organiseren van regionale intervisie wordt verder verkend.
- Binnen elk van de projecten wordt actief ingezet op het verhogen van de kennis over andere initiatieven in kader van vroegdetectie en -interventie van psychische problemen (bv. RADAR Connect) alsook ander (regionaal) eerstelijnspsychologische aanbod (bv. Tejo, Overkop).
- Er wordt gestreefd naar **afgestemde communicatie** richting verwijzers en medewerkers werkzaam binnen de brede instap (CLB, CAW en K&G). De **kernboodschappen, die we vanuit beide projecten wensen uit te dragen** (bv. via nieuwsbrief), zijn de volgende:
  - Inhoudelijk bieden de ELP'ers in beide projecten hetzelfde aan, de verschillen situeren zich voornamelijk op organisatorisch niveau.
  - Alvorens aan te melden kan u volgende zaken in overweging nemen:
    - Fysieke afstand die kind/jongere dient te overbruggen tot bij ELP'er
    - Financiële mogelijkheden van kind/jongere (en zijn context)
    - Betrokkenheid van een arts
    - Aanwezigheid van een steunende context
    - .....
  - Indien u zelf twijfelt waar u een kind/jongere het best aanmeldt, kan u contact opnemen met één van de ELP'ers. De betrokken ELP'ers engageren zich ertoe samen met u uit te klaren waar u het best terecht kan.
(zie document "Communicatie brede instap")

4) Hoe verhouden bovenstaande projecten zich ten aanzien van andere (provinciale en regionale) partners?

Er bevinden zich nog veel spelers op de eerstelijnspsychologische zorg, (bv. Tejo, Overkop,..) naast de ELP'ers binnen Vlaamse projecten 1G1P en het federaal project ELP. De afstemming met deze partners zal gebeuren op niveau van de projecten 1G1P.